

mijenjanjem parova), a kasnije je velika kolektivna forma postepeno individualizirana nastankom mikroformi, preobrazbom u male krugove (**lagani mađarski ples**, čardaš u kolu). Taj preobražaj kola, prema Martin, nastupio je u zapadnoevropskoj plesnoj povijesti tako rano da pisani spomenici prikazuju samo još kasniji stadij preobrazbe. Kod Arbeaua (16. st.) je **branle** već predstavljen kao mješovita zabavna plesna forma, ili se pojavljuje pomiješan s parovnim plesovima.

Razvoj glazbene pratnje kola Martin utvrđuje od vokalne u smjeru instrumentalne pratnje. Za vokalnu pratnju ističe ove arhaične karakteristike: naizmjenična antifonija solista i zbora (slovačke i bugarske kolske pjesme), polifonija (ruske, slovačke, južnoslavenske pjesme), prelazni nijemi dijelovi plesa (mađarska, rumunjska, slovačka i južnoslavenska kola) i posobnost da je uz melodiju vezano nebrojeno tekstovnih strofa (u južnomađarskim kolima). U prelaznoj fazi razvoja melodija je još uvijek pjevana pored instrumentalne pratnje (ruski horovod, **lagani mađarski ples**). S nestajanjem vokalne pratnje prestaje glazbena samostalnost kola (balkanska kola) i ples je ovisan o vladajućoj modi instrumentalne plesne muzike (čardaš u kolu). Instrumentalizacija muzičke pratnje kola uslijedila je istodobno kao vanjska tvorevina njegove zabavljačke funkcije, što se u zapadnoevropskom razvoju dogodilo već ranije (**branle** plesovi od Arbeaua).

Da bi mogao promatrati mađarsko kolo u evropskom kontekstu, György je morao uložiti silan trud da prikupi dovoljno relevantnog materijala, od historijskih navoda pa do same plesne građe. I potpuno je uspio. I kvantitetom i kvalitetom prikupljeni je materijal pružio sigurnu osnovu za donošenje pravilnih zaključaka. Ali ne samo materijal, već i minuciozno proveden analitički postupak, koji je zahvatio sve važnije aspekte fenomena kola od osnovnih plesnih i glazbenih pa

do društveno-kulturnih, čvrsto argumentira predočene zaključke. Može se reći da vrijednosti ovoga rada nadilaze okvire etnokoreologije i predstavljaju odličan obrazac za proučavanje i drugih kulturnih fenomena.

U savladavanju jezične barijere vrlo dobro služi opsežan sažetak na njemačkom jeziku, a brojni kinetogrami i melogrami, fotografije, razni indeksi i bibliografija olakšavaju pristup i razumijevanje građe.

Stjepan Sremac

Aenne Goldschmidt, Handbuch des deutschen Volkstanzes. Systematische Darstellung der gebräuchlichsten deutschen Volkstänze, Heinrichshofen's Verlag, Wilhelmshaven 1981, 315 str. + Bildband (67 str.) + Notenband (95 str.).

Kao i većina knjiga koje predstavljaju folklornu plesnu građu i ova je namijenjena širem krugu korisnika od stručnjaka koreologa do ljubitelja narodnih plesova. Širok krug korisnika i, naravno, njezina upotrebnost vrijednost razlogom su što je pred nama četvrto izdanje ove knjige. Prvo izdanje pojavilo se 1966. godine. Međutim, sadržaj ove knjige ne možemo promatrati samo kao prikaz građe, već i kao pokušaj sistematiziranja njemačkih plesova, naravno, prilagođen osnovnoj svrsi ovog rada. Sistematizacija je provedena prema formi plesa, a unutar pojedinih grupa poštovao se historijski slijed nastajanja pojedinih plesova ili plesnih oblika. Za ovu podjelu autorica se oslonila na već postojeće pokušaje sistematiziranja njemačkih narodnih plesova. Prije svega tu je kao predložak poslužilo djelo njemačkog etnokoreologa Hansa von der Au **Das Volkstanzgut im Rheinfränkischen**. Isto tako od velike pomoći su bila djela austrijskih istraživača Raimunda Zodera, Richarda Wolframa i Karla Horaka, koji su u svoja istraživanja također uključili i nje-

mačke plesove. Jedna od zadaća ove knjige sastojala se i u tome da se sistematiziranje proširi na sva njemačka područja i uzme u obzir svaki tip narodnog plesanja koji je prijašnjim istraživanjem nedovoljno razmotren. Odlučujući počeci i radovi na opsežnom sistematiziranju provedeni su tokom godina od jednog malog kolektiva unutar plesnog ansambla DDR-a. Autorica smatra da je bez te velike predradnje jedva bilo moguće pisanje ovog priručnika. I konačno sistematizacija se dalje razvijala vlastitim autoričnim dugogodišnjim istraživačkim radom, provjeravala i unapređivala u praksi. Autorica ne smatra da je ovim priručnikom zaključeno sistematiziranje njemačkih plesova.

Kao podloga za ovu knjigu poslužila je ukupna njemačka plesna tradicija, k tome također nekadašnja područja naseljavanja Nijemaca u susjednim istočnim zemljama (Poljskoj, Čehoslovačkoj, Mađarskoj, Rumunjskoj). Građa je razdijeljena u četiri osnovne grupe: grupni plesovi, parovni plesovi, plesovi u trojkama i posebni oblici. U ovoj posljednjoj grupi nalazimo samo jedan ples, Siebensprung (sedmoskok). Razlog je što zbog različitih oblika javljanja nije mogao biti uvršten u jednu od tri osnovne grupe. On se naime javlja kao muški ples u izvođenju jednog ili više muškaraca, kao parovni ples i ples jednoga para. Svaki pojedini ples predstavljen je u četiri odjeljka: 1. ime plesa (ili imena ako ih je više) i opće značajke, 2. razlaganje plesne forme (struktura plesa, plesna glazba, koraci, plesne figure, držanje), 3. kratak pregled sadržaja, funkcije, porijekla i raširenosti, 4. primjedbe uz pojedini primjer (varijante, zapažanja zapisivača i sl.). Odvijanje plesnog pokreta opisano je riječima, a u pridodanoj ritmičkoj shemi dopunjeno odgovarajućim znakovima za kvalitetu pokreta. Boljem razumijevanju znatno pridonosi slikovni prilog u posebnoj knjižici, gdje su na fotografijama prikazane sve važnije figure, tok

njihova odvijanja i način držanja (**Bildband**). Ovdje su dakako uključene i figure koje se izvode rukama. Druga knjižica (**Notenband**) sadrži notne primjere glazbene pratnje pojedinih plesova, a poredani su istim redoslijedom i nose iste redne brojeve kao i plesovi u glavnoj knjizi.

Ova knjiga sa svoja dva priloga predstavlja pouzdan i dosta jasan prikaz najvažnijih njemačkih plesova. Stanovitu poteškoću predstavlja često pozivanje u opisivanju pojedinih faza plesa na prikaz pojedinog koraka u okviru nekog drugog plesa, a također zahtijeva poznavanje određenih plesnih koraka. To, međutim, ne umanjuje vrijednost ovog priručnika.

Stjepan Sremac

Anya Peterson Royce, The Anthropology of Dance, Indiana University Press, Bloomington and London 1980, 238 str.

Polazeći od definicije plesa kao ritmičkog kretanja autorica upućuje na njezinu nedostatnost, i to s obzirom na onoga tko takvo ritmičko kretanje izvodi (da li je ples isključivo ljudska aktivnost ili je moguće govoriti npr. o plesu ptica) i s obzirom na još niz drugih ritmičkih aktivnosti koje zasigurno ne možemo nazvati plesom (plivanje, tenis). Proširena definicija u tom smislu bila bi da je ples ritmičko kretanje sa svrhom koja transcendirira korisnost.

Ali, ples je i estetska aktivnost i može služiti različitim funkcijama. Ovu dihotomiju povijest plesne literature označuje distingviranjem umjetničkog (art dance) od narodnog plesa (folk dance).

Međutim, ova distinkcija postaje irelevantnom ako se ples promatra kao oblik ljudskog ponašanja. Zato u svom radu autorica polazi od »minimalne definicije« koja ples određuje kao »pokret po obrascu izveden kao kraj u sebi samome« (str. 8).